

בשם אלהינו

THESES THEOLOGICÆ

I. DE DEO.

THESIS

Uemadmodum sine Sole nec solem ipsum, nec ea, quæ sub Sole sunt, videre: ita sine DEO nec DEUM ipsum, nec ea, quæ DEI sunt, intelligere possumus.

2 Adis igitur nobis benignissime DEUS, & hujus disputationis nostræ agmen ducito.

3 *Σαφῶς & σοφῶς* definitur DEUS, si ita definiatur: DEUS est יהוה אלהים Jehováh Elohím. Jehováh, essentiæ denotat unitatem: Elohím, personarum si non semper trinitatem, tamen pluralitatem.

4 Deus non potest facere contradictoria. Ratio: quia non potest mentiri. Mentiri autem non potest, quia naturâ suâ est verax & sanctus.

5 Hoc autem nullam in Deo arguit impotentiam, sed potiùs summam perfectionem & potentiam.

II. DE PERSONA CHRISTI.

THESIS

GRAVES jam olim de Persona Christi moverunt & foverunt controversias Arius & Eutyches, viri certè citra controversiam per-versi: iste circà naturam divinam, negando illam: hic circà humanam, nimium extollendo eam, quando in naturam divinam conversam eam esse docuit.

2 Nostro tempore hæ ipsæ controversiæ quasi ex orco revocatæ sunt autoribus Fausto Socino & Johanne Brentio; quorum ille evidentissima de divinitate Christi S. scripturæ testimonia impudenter eludit, & in alienum sensum detorquet: hic verò realia deitatis *ἰσθμῶν* carnī Christi communicata esse imprudenter astruit.

3 Quamvis autem tam manifestos errores recitasse, est eosdem refutasse: tamen quia multorum isti jam nacti sunt approbationem, utile omnino, imò necessarium magnoperè existimo, ut is, qui inter hæreticos ejusmodi Theologiæ aliquando sacris operaturus est, moneatur maturè & muniatur, ne illorum circumventus erroribus, qui plausibiles sunt sæpenuerò, æternum sibi & aliis contrahat exitium.

4 Ad Θεομάχους illos confutandos & confundendos, vel unicus nobis sufficere potest rectè intellectus Evangelistæ Johannes, qui instar Aquilæ in sublime volando æternam Jesu Christi divinitatem describit luculentissimè, cum λόγον in principio fuisse, apud DEUM fuisse, & ipsum Deum fuisse affirmat. *cap. 1. v. 1.*

5 Referri huc non incommodè potest, quod apud eundem Evangelistam de se ipso dicit Christus ipsa veritas, cum gloriam se habuisse, ait, antequam mundus fieret. *Joh. 17. v. 5.*

6 Quid verò Christus habuisset, nisi extitisset? Jam, si antè mundi extitit primordia, principii omnis expers est, adeoque æternus; si æternus, DEUS est.

7 Præterea nominent nobis boni illi viri vel ullum temporis momentum, quo dicere audent, DEUM non fuisse Patrem. DEUS ab æterno Pater fuit; proindè filius quoque patri *συναιδι* necessariò statuitur. Relata enim sunt *ἀμα φύσει*; & Pater tam non potest esse absque filio, quam lux absque splendore.

8 Eutychianam, priorum deitatis, humanæ Christi naturæ factam communicationem sacra scriptura destruit, cum Christum venisse, abiisse, abfuisse antè & post resurrectionem astruit. *Vide Matth. 26. v. 6. Luc. 24. v. 5. Matth. 26. v. 39. & seqq. Joh. 11. v. 15.*

9 Hæc & similia scripturæ dicta humanæ naturæ negant omnipræsentiam. Negandum itaque & reliquas ei communicatas esse proprietates.

10 Aut enim omnia deitatis idiomata, aut aliqua, aut nulla carni Christi communicantur. At non omnia. Sic enim esset naturarum identitas; nec aliqua: quia sic essentia divina esset divisibilis. Ergò nulla.

11 Nec alia potest esse proprietatum communio, quam quæ est naturarum inter se unio. Jam verò ita ad naturas se habet unio, ut propter eam humana natura nequaquam fiat divina, nec divina fiat humana

mana. Ergo neque alterius naturæ proprietates reales communicantur alteri.

12 Notetur hîc illa LEONIS Regula: Utraq; natura in Christo agit cum communione alterius, quod cujusq; proprium est: verbo operante, quod verbi est, & carne exsequente, quod carnis est.

13 Illi autem eò meliùs, quod volunt, obtinere se posse putant, si unam atq; alteram adhibeant limitationem, distinguendo nimirum 1. inter omnipræsentiã per se & κατ' ἄλλο: 2. inter corpus hyperphysicum & physicum: 3. inter exinationis & exaltationis statum: 4. inter omnipræsentiã κτήσιν & χηΐσιν.

14 Quid verò? annon eo ipso causæ suæ satis superq; produnt imbecillitatem, eamq; ob id cordatis omnibus suspectam reddunt?

15 Refert Politianus, & cum eo alii, Philetam Coum, Criticum & Poëtam, Ptolomæi Philadelphi præceptorem, corpore fuisse ad eò tenui & macilento, ut necesse fuerit plantis ejus plumbum adhibere, ne à ventorum abriperetur statibus.

16 Ovum ovo vix tam simile est, quàm Philetæ huic sunt Ubiquitatis illi patroni. Cùm enim ad eò leve & macilentum dogma hoc suum animadverterent, ut stare suis nequaquam posset viribus, hinc inde corraserunt distinctiones illas, quibus tanquam plumbeis soleis & columnis suffultum, immotum illud & inconcussum arbitrantur.

17 Sed frustra. Plumbo enim hoc à sacræ Scripturæ malleo contuso, quicquid reliquum fuerit hujus dogmatis, corruet prorsus & dissipabitur, si veritatis cœlestis Zephyris exponatur.

18 Videamus ordine distinctiones.

19 Distinctio prima se ipsam extinguit, dum petit principium. Non enim hoc nostrum est Ζητέμενον, an sit humanæ naturæ proprium, ut ubiq; sit & omnipræsens; sed quæritur; an humanâ naturâ assumptâ à λόγῳ sit ubique, quia ὁ λόγος est ubique. Illi verò ita distinguunt; humanam naturam per se non esse ubique, sed assumptam à λόγῳ: quod quid aliud, quæso, est, quàm τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνεσθαι?

20 Secundò distinguunt inter corpus Christi ὑπερφυσικόν & φυσικόν. Illud ubique esse dicunt, hoc verò non. Resp. Verum corpus, (cujusmodi etiam corpus Christi est) esse ubique, non est ὑπερφυσικόν, sed potius ἀσφυσικόν. Tollit enim naturam veri corporis, de cujus essentiâ est, semper habere proprias dimensiones & circumscriptum esse. Propria

autem τὸ κατασκευασθῆσθαι significatio naturam ornat, non destruit. Nihil itaq; juvat adversarios allata hæc distinctio.

21 Tertiò, quod nugantur, in statu exaltationis carnem Christi omnipræsentem fuisse, etiam ἀσύστανος est. Nam & post glorificationem adesse & abesse dicitur. Non est hîc, surrexit, *Matth. 28. v. 6.* Recessit ab eis, *Luc. 24. v. 51.* Ascendit in cælum, & tandem de cælo venturus est, judicare vivos & mortuos.

22 Commiseratione deniq; non confutatione opus habet illa inter omnipræsentia καὶ ἰσὺν καὶ ἡγήσιν distinctio.

23 Ubi, quæso, proprietatum divinarum maneret simplicitas, si in iis distingui posset καὶ ἰσὺς ἀ ἡγήσει?

24 Simplificissimæ sunt omnes divinæ proprietates, imò sunt ipsa divina essentia. Ἰσοδυναμῆντα igitur sunt, uti omnipræsentia, omniscientia, & habere omnipræsentiam, omniscientiam: ac proinde, si humana Christi natura proprietatum divinarum habere ἡγήσιν sive usum reverà dicitur, quidni καὶ ἰσὺν earundem habere quoq; dicatur? Falsum autem hoc. Falsum itaq; & illud.

III. DE PRÆDESTINATIONE.

THESIS.

DEUS Opt. Maximus hominum alios prædestinavit ad salutem, alios ad interitum, *Matth. 22. v. 14. & 24. v. 24. Joh. 13. v. 18. Joh. 17. v. 12. Act. 1. v. 25. Act. 13. v. 48. Act. 14. v. 16. Roman. 8. v. 28. 29. 30. Rom. 9. v. 11. & seqq. Rom. 11. v. 2. 1. Thessal. 5. v. 9. 1. Pet. 2. v. 8. Juda. v. 4.*

2 Illa Electio, hæc dici consuevit Rejectio, sive reprobatio.

3 Unde apparet, particularem esse Electionem, non universalem.

4 Electionis hanc & dilectionis particularitatem evincit quoque particularis Jacobi dilectio, teste Paulo, *Rom. 9. v. 11. & 13.*

5 Consideretur etiam hîc speciale illud cum Abrahamo & posteris ejus fedus. In eo peculiarem suam DEUS certis quibusdam promittit gratiam. Ergo certos quosdam particulariter elegit.

6 Causa electionis hujus extra DEUM nulla prorsus quaerenda est. Non hominis voluntas: Nec enim est volentis, neq; currentis, *Rom. 9. v. 16.* Non prævisa fides. Fides enim est Electionis effectum, *Act. 13. v. 48. Rom. 8. v. 30.* Non operum merita, sive sanctitas. Non enim quia fuimus,

fuius, sed ut essemus sancti, elegit nos, *Ephes. 1. v. 4.* Non generis dignitas. Omnes enim Adami posterii pares sunt, & naturâ indigni. Nec etiam Christi meritum: quia hoc illius effectum est, *Eph. 1. v. 5. 1. Pet. 1. v. 19. & 20.*

7 Sed merum DEI beneplacitum, sive *ἐυδοκία τῆς θελήματι* & *ἀντὶς*. *Ephes. 1. v. 5. Rom. 8. v. 29. Rom. 9. v. 18.*

8 Quemadmodum autem DEUS Electionis causa solitaria est, ita & Reprobationis, siquidem æquæ æterna est hæc actio atq; illa; & Electio sine reprobatione nec esse nec intelligi potest.

9 Causa *αἰτιολογούμενη*, sive interna, quæ ipsum ad reprobandum aliquos movit, est etiam *ἐυδοκία* DEI, & in specie liberum ipsius & justum odium.

10 Peccatum itaq; damnationis licet sit causa, reprobationis tamen nequaquam.

11 Neq; propterea DEUS injustus est dicendus, si æqualibus tribuit inæqualia, & aliquos tantum, non verò omnes eligit. Vult ille hac ratione ostendere & illustrare non modò misericordiam, sed suam quoq; justitiam, *Rom. 9. v. 22. & 23.* & potestatem habet faciendi de suo quicquid vult, *Matth. 20. v. 15.*

12 Ardua hæc est doctrina, ac proinde de eâ nunquam dicendum, nisi ejusdem simul indicetur usus, ne vel ad licentiam, vel ad desperationem abutantur illâ auditores.

13 Usus autem ille triplex est: 1. Ut humili adoratione agnoscamus, quàm simus obstricti DEO, qui nos indignos è turbâ perditorum eligere, & ad gloriam cælestē instaurare dignatus est. 2. Summa exinde petitur consolatio. Scimus enim, salutem nostram in manu DEI omnipotentis nostri positam esse. 3. Ad studium bonorum operum extimulamur; quandoquidem per illa firmam facimus & ostendimus electionem nostram.

III. DE FIDE.

THE S I S.

Quicumque ad salutem à DEO ab æterno prædestinati sunt, illi & non alii fide donantur salvificâ, *Act. 13. versu 48. Roman. 8. v. 30. Tit. 1. versu 1.*

2 Scripturæ itaq; contradicunt, qui reprobis eandem dari aliquando dicunt.

3 Fides illa semel electis data nunquam prorsus amitti potest: quia
1. dona DEI sunt ἀμεταμέλητα, Rom. 11. v. 29. 2. Christus rogavit, ne deficeret fides electorum, Luc. 22. v. 32. 3. Semen DEI manet in iis, 1. Job. 3. versu 9. Huc faciunt & alia Scripturæ testimonia, ut Roman. 8. v. 38. 39. Job. 10. v. 28. Matth. 24. v. 24. Psal. 1. v. 3. Esa. 42. v. 3.

V. DE SACRAMENTIS.

THESIS.

Promissioni gratiæ semper signa sive ritus quosdam adjunxit DEUS, qui Sacramenta usitatè in Ecclesiâ nominari consueverunt.

2 Septem nobis sub anathematis fulmine obrudunt Sacramenta Pontificii. Nos verò fulmen & tonitru hoc ex pelvi susque deque habentes, duo tantùm N. Testamenti sacramenta esse affirmamus, & ex Scripturâ confirmamus. Non plura enim, quàm duo, à Christo instituta sunt. Sacramentum Baptismi, Matth. 28. v. 19. Marc. 16. v. 15. 16. & Cœnæ, Matth. 26. v. 26. & seq. Marc. 14. v. 22. & seq. Luc. 22. v. 19. & seq. 1. Cor. 11. v. 24. & seq.

3 Illud Circumcisioni, hoc Paschatis celebrationi successisse, ex Scripturâ colligitur, Coloss. 2. v. 11. 12. Matth. 26. v. 19. 1. Cor. 5. v. 7.

4 Circa Baptismum utile est scire controversiam de Exorcismo. Pontificii eum de Baptismi essentiâ, ac proinde summè necessariū esse ajunt. Lutherani adiaphoram dicunt esse ceremoniam.

5 Nos neutri parti subscribentes, in Christianorum Ecclesiis non tolerandum eum statuimus: quia est ritus, vanus, ludicrus, magicus, impius.

6 De verbis Cœnæ jam olim quæsitum est, quinam eorum sit sensus; an figuratus, an verò urgenda litera?

7 Literalem sensum habere se glorientur Pontificii & Lutherani, ex eoq; Transubstantiationem illi, hi Consubstantiationem extruunt.

8 Sed neutri literam retinent. Dicunt enim illi contra literam, sub speciebus panis & vini corpus Christi esse: deinde pro verbis: *Hoc est corpus meum*, reponunt: *Hoc fiat corpus meum*. Manifestè his adversatur Paulus, dum panem illum ante, in, & post actionem panem nominat, 1. Cor. 10. & 11.

9 Sed

9 Sed, neq; Synuſtaſtæ literalem ſenſum retinent. Quemadmodum enim nõ idem eſt, ſi dicam: Is, qui pependit in cruce, fuit Jeſus Chriſtus, & in, vel ſub illo, qui in cruce pependit, fuit Jeſus Chriſtus: vel etiam: Marſupium eſt pecunia, & In marſupio eſt pecunia: ita neq; hæc enunciata inter ſe identica, ſimilia, aut ſe mutuo explicantia ſunt: Panis eſt corpus Chriſti, & In, cum & ſub pane eſt corpus Chriſti.

10 Alium itaq; ſenſum verba illa Chriſti important, & eum quidem, quem Orthodoxi ſtatuunt, dum ita ea explicant: *Hoc eſt corpus meum.* id eſt: panis eſt memoriale corporis mei pro vobis traditi.

11 Demonstratur hæc ſententia: 1. Ex ipſo contextu. Chriſtus enim addit: *Hoc facite in mei recordationem.* 2. ex ratione aliorum ſacramentorum, in quibus figurata locutio locum habet, ut *Genef. 17. v. 10. 11.* Circumciſio eſt fedus. Agnus eſt paſcha, hoc eſt, ut *DEUS* ipſe interpretatur, *Exod. 13. v. 9.* eſt ſignum & memoriale transitus. Petra erat Chriſtus, id eſt, ſignificabat Chriſtum, *1. Corinth. 10. v. 4.*

12 Porrò quod ad manducationem carnis Chriſti attinet, ſtatuiamus, eam non ore, ſed fide manducari.

13 Fide autem manducare carnem Chriſti, eſt credere eam pro nobis eſſe in mortem traditam. Similiter, fide bibere ſanguinem Chriſti, eſt credere, cum pro nobis effuſum in remiſſionem peccatorum.

14 Hanc de Sacramento Cœnæ Orthodoxorum doctrinam multi admitterent & amplecterentur facile, niſi nonnullas averſarentur ceremonias apud eosdem uſitatas.

15 Sciendum autem, nequaquam illas ceremonias à primâ Cœnæ institutione diſcrepare, ſed in omnibus cum eâ concordare.

16 1. Menſis utuntur, non altaribus Pontificiis. Quia nec ipſe Chriſtus ſuper altari, ſed in menſâ Cœnam adminiſtravit. 2. Propter externa ſacrificia habebantur olim altaria. Illa autem jam per Chriſti ſacrificium ſemel oblatum, abolita ſunt. Ergo etiam altaria ſublata,

3. Ipſe *DEUS* gentilia altaria propter exercitiam in iis idololatriam deſtrui juſſit, *Exod. 24. v. 13. Num. 23. v. 52.* Ergo itidem deſtruenda ſunt altaria Pontificiorum.

17 2. Accuſatur & hoc in externis Cœnæ ceremoniis apud Orthodoxos, quòd abrogatis hoſtiis ſubſtituerunt panem cibarium.

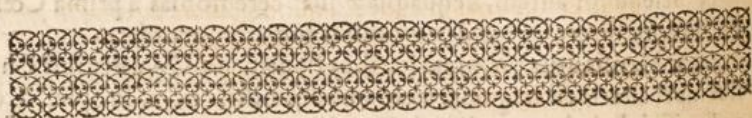
18 At hac in parte eos non peccare, prima Cœnæ indicabit inſtitutio. Nam & ipſum Chriſtum vero pane uſum fuiſſe teſtantur cum Apoſtolo Paulo Evangeliſtæ.

19 Deinde cū Sacramenta similitudinem earum rerum, quarum sunt Sacramenta, habere debeant: quis non videt, panem cibarium *ἀναλογία* illam, quæ est inter signum & signatum repræsentare illustrius, quàm panes illi numularii sive hostiæ, quæ ad alenda & fovenda corpora prorsus sunt inutiles.

20 3. Tertium, quod in Orthodoxorum ceremoniis reprehenditur, est panis fractio.

21 Ritus autē hunc in Christianorum Ecclesiis usurpandum esse, exinde evincitur, quia i. expressa verba Christi habemus: *Hoc facite*. Iussit autem Christus edere non quemvis panem, sed fractum ante discipulorum oculos. Obtemperandum itaq; huic mandato. 2. Fractio panis repræsentat corporis Christi fractionem: propter hanc *ἀναλογία* fractio necessariò in Ecclesia retinenda est. 3. Ecclesiæ primitivæ exempla habemus, in qua Apostoli mandati Christi memores fractionem panis nunquā intermiserunt. Ideò Paulus ait: Panis quem frangimus, nonne est *κοινωνία* corporis Christi? Et, quid multis? Tota Cœnæ actio tanquā à parte potiori nominata fuit panis fractio, *Actor. 2. v. 42. & cap. 20. vers. 7.*

22 Et hæc jam de controversiis istis in medium allatis satis fortassè breviter, si materiæ amplitudinem: satis prolixè, si thesium respicias angustiam. Deo ter Opt. Max. sit laus, honor & gloria pro luce verbi sui inter nos accensâ. Faxit idem, ut & adversarii aliquando lucem illam veritatis videant, & Christianam nobiscum colant fraternitatem, ad laudem gloriosi nominis sui & Ecclesiæ ædificationem. Amen.

AD DOCTISSIMUM

DN. RESPONDENTEM,

amicum suum *μετσοφώνισις.*

Nervosè & breviter tria tractas membra sacra
Doctrinæ, Satanas qua lacerare studet.
Quo tamen invito succrescere cernimus illa,
Dæmonii ut valeant technæq; frausq; nihil.

Sic ASCHENBÖRNERE tuum, sic munus obito,

Ut capiant vires hac tria membra suas.

Dumq; è suggesto sancti mysteria verbi

Enarrare paras, hac tria membra tene:

Primus amor Domini est, Christi beneficia sequuntur,

Ex Sacramentis quæ magis clara nitent.

M. Henricus Gutberleth Philos. Prof.

~~~~~

JOHAN-HENRICI ALSTEDI

Epigramma

AD

DN. MICHAELEM ASCHENBOR-
NERUM, JUVENEM HUMANIORES
juxtâ & sacras literas apprimè doctum,
amicum veterem.

Quæ ego te celebrem, inulta argumenta superant;
Singula sed curtum non epigramma capit.

Quæ tibi fausta precer, plura argumenta superant,
Cuncta sed haut simplex jam schediasma notat.

Hoc tamen eulogium cape sis: Tibi, quæ mihi notus,
Theologia in corde est, & Sophia ad latus est.

Hoc etiam votum cape sis, quod pectore puro
Conceptum voveo; carmine at illepidos.

Omnipotens DEUS ille tuæ vitæque vitæque
Sit dux, in cælos detq; tibi imperium.

ELEGIDION

In quo alluditur ad cognomen ornatissimi, doctissimiq; viri D. Michaëlis
Aschenborneri, S.S. Theologiæ studiosissimi, amici & con-
terranei mei suavissimi.

Est avis, Arabicæ qua degere fertur in oris,
Magna seges prisce materiesq; lyra.

Hac ubi sexcentos vitam protraxit in annos,

(Historia veterum si modò vera docent.)

Thuribus è raris, cassiaq; crocæq; Sabæo

Coscinna nidos, emoriturq; super.

*Nascitur inde novus lapsus de funere pullus,
 Suppetias radiis Sole ferente suis.
 Fallor? an ipse clues, solers quam turba sophorum
 Elogiis tantis nobilitavit, avis?
 Est ita, Nam quicquid scripsit veneranda vetusta
 Alite de tali, convenit omne tibi.
 Soli avis hac sacra est, quia scilicet ille parentum
 Et patris & matris fungitur officio,
 Dum secos cineres, & vitæ prorsus inanes,
 Instaurat radiis vivificatq; suis:
 Sic patria pralustre decus, Schönaichius heros
 Exanimis qui fert, solis ad instar, opem,
 Te sibi selegit quondam, propriumq; dicit,
 Et quasi natorum rettulit in numerum,
 Cognita postquam ipsi satis ac perfecta fuerit
 Indolis integritas ingeniq; vigor.
 Insuper haud herbis Phoenix, succo sed amomi,
 Et thuris lacrymis, virvere suevit avis:
 Sic tibi non, putidas sapiunt qua forte lacunas,
 Scripta placent, tantum cœlica verba placent,
 Cœlica verba placent tantum, testatur id ipsum
 Exhibitum nobis hoc μέλιμα tuum.
 Adde quod & Phoenix, exacto tempore vitæ,
 Tradat odorifero membra cremanda rogo:
 Sic quoq; tu facces, teneris quas fors in annis
 Offudit menti Flaccica turba tua,
 Salvifici verbi sacros exuris ad ignes,
 Flamme cœlesti cor moderante tuum.
 Grata deinde solet μέλιμα rependere Phoenix,
 Dum matri castâ thureq; sacra facit:
 Sic quoq; tute, tui quod Mœcenatis ad aram
 Suspendis pignus, pol' facis egregiè.
 Alite pôst isto non est vivacior ulla
 Sole sub aethero qua modo degit, avis:
 Sic tu, cui faciles Natura in carmina vires,
 Ingeniumq; sagax ad bona quaq; dedit,
 Factua te tollat magnum super aethera virtus,
 Æternumq; tibi nomen in orbe para:
 Sic mihi dicèris merito CINERICREMUS ales,
 Sic te Phœnicem terra polusq; canet.*

Philas éveng. scribebam

Abrahamus Scultetus Grünber-
genfis Silesius.

490

um, sic munus obito,
membra suas.
verbi
membra tene:
benefacta sequuntur,
clara nitent.

Gutberleth Philos. Prof.

ALSTEDI

ASCHENBOR-
HUMANIORES
primè doctum,
rem.

a argumenta superflua;
n epigramma capit.
ra argumenta superflua,
ex jam schediasma notat.
is: Tibi, quàm mihi notus,
, & Sophia ad latus est.
quod pectore puro
armine at illepedo:
e vitæque viæque
tibi imperium.

o x
, doctissimiq; viri D. Michaëlis.
liosissimi, amici & con-
ssimi.

ertur in oris,
eriesq; lyra.
t in annos,
vera docent.),
abao
super.